

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Hai, ngày 20/04/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 406: Họ làm sai vì thiếu người dạy bảo

Chúng ta hãy dùng tâm từ bi để quán sát nguyên nhân lỗi lầm của người, xét xem lỗi lầm ấy là do không biết mà phạm hay do cố tình. Khi con người sống trong xã hội hiện đại, mối quan hệ và việc ứng xử giữa người với người đang dần dần mất đi, gần như thiếu đi sự tương thân tương ái. Có những người là thân bằng quyến thuộc, tuy nhà ở gần nhau, mà cũng phải vài năm mới nhận biết nhau.

Hòa Thượng nói: ***“Họ làm sai sự việc, tạo tác tội nghiệp thì chúng ta cũng không nên trách họ. Vì sao vậy? Vì không có người dạy nên thật ra họ là người đáng thương!”*** Trên Kinh nói được rất rõ ràng: *“Người xưa không chuẩn mực vì không nhận biết được đạo đức. Nguyên nhân là vì không có ai chỉ dạy cho nên làm sao có thể trách họ được!”* Vấn đề này đang càng lúc càng trở nên nghiêm trọng.

Nghĩ đến hoàn cảnh này, chúng ta thật sự xót xa cho thế hệ sau của mình. Cho nên, phải ý thức ngay đến việc giáo dục nhân cách, giáo dục chuẩn mực làm người! Con người không phải là người máy. Người máy thì không biết chào hỏi, không có tình cảm, không hành xử bằng tâm.

Trên Kinh Phật cũng nói: ***“Tiên nhập vi chủ”*** – cái gì vào trước thì nó sẽ làm chủ. Chúng ta để chuẩn mực đạo đức hay để những thứ hỗn xược, bất hiếu vô nghi vào trước? Nếu là hỗn xược, bất hiếu vô nghi vào trước thì những thứ đó sẽ làm chủ, khiến ông bà cha mẹ lãnh hậu quả không cách gì tránh được. Cũng là trẻ con nhưng có đứa khi ngồi với người lớn thì biết cách hành xử, không phá phách và cũng có đứa nghịch ngợm không ai chịu nổi. Nguyên nhân là vì không có ai dạy chúng. Những đứa trẻ này, nhỏ đã như vậy, sau này lớn lên, sẽ ra sao?

Trại hè Thái Bình hôm qua chọn ra 16 bức thư của các con gửi ông bà cha mẹ, trong đó hơn một nửa là các con có hoàn cảnh cha mẹ li dị, ly thân. Những bức thư của chúng giằn giụa trong nước mắt, chúng mong rằng cha mẹ sẽ hàn gắn

để chúng có được một gia đình. Những đứa trẻ đó thiếu mất tình cha, thiếu mất tình mẹ, chúng sẽ khập khiễng bước vào cuộc đời. Một ngày trại hè gắn kết yêu thương với 800 em học sinh đã để lại sự ngạc nhiên trong các thầy cô, phụ huynh và chính quyền địa phương bởi sự chuyển đổi nhanh chóng của các em.

Các con được học điều lệnh từ các chú bộ đội, được học 5 điều Bác Hồ dạy và được sự chỉ bảo tận tình, chân thành của các cô giáo, nên các con nghe theo, làm theo. Do đó, chỉ trong một ngày, trại hè sẽ là kỷ niệm đáng nhớ trong các con. Trại hè Thái Bình là buổi ra quân đầu tiên của chúng ta và đã đạt được thành công viên mãn. Người xưa dạy chúng ta rằng: *“Thánh Hiền do dạy mà ra”*. Nếu chúng ta không dạy thì đừng trách ai, còn nếu chúng ta có dạy đúng cách, đầy đủ thì chắc chắn con trẻ sẽ nghe theo, sẽ thành Thánh thành Hiền. Hành động của các con chính là lời nói phản ánh đến chúng ta: *“Tại mấy người không dạy tôi! Nếu mấy người dạy tôi, tôi cũng sẽ là người tốt!”* Quả thật, cha mẹ ngày nay cũng dạy nhưng dạy chúng những thứ ảo danh ảo vọng, chiều chuộng khiến chúng lười biếng, nhếch nhác.

Những năm qua, các trại hè chúng ta tổ chức cho các con đều thành công. Trại hè Thái Bình thu hút hơn 800 em học sinh, cùng thầy cô giáo và các phụ huynh. Cảm xúc dâng trào! Đây là một sự khẳng định cho chúng ta thấy rằng điều gì là chuẩn mực thì luôn vẫn là chuẩn mực. Và nếu chúng ta làm theo chuẩn mực thì chắc chắn kết quả sẽ vượt ngoài sự mong đợi của chúng ta, chỉ có tốt, không bao giờ có xấu. Vì biết rõ điều này, biết rõ kết quả sẽ vô cùng tốt đẹp nên mọi người dám hy sinh phụng hiến, dám chí công vô tư, dám xả mình vì người.

Hòa Thượng nói: ***“Ngay trong đời sống này cần phải giữ tâm tốt, làm việc tốt, tình nguyện làm người thiệt thòi, không nên chiếm tiện nghi của người khác. Chúng ta làm những việc này để cầu mong điều gì? Để lúc lâm chung, tâm chúng ta không điên đảo! Giữ tâm tốt là gì? Tâm chân thành chính là tâm tốt. Người khác có thể lừa gạt chúng ta, chúng ta nhất định không nên lừa gạt người.”***

Tại sao gọi là người thiệt thòi? Vì thế gian cho đó là thiệt thòi nên chúng ta tạm gọi là người thiệt thòi nhưng thật ra, chúng ta có thiệt thòi bao giờ đâu. Ví dụ như việc chi dùng cho phượng tiện đi lại cả trăm người đến Trại hè Thái Bình hôm qua là con số biết nói, nhưng chẳng ai bảo ai, mọi việc vẫn diễn ra. Người

thế gian có thể cho rằng việc chi tiêu như thế là sự thiệt thòi nên họ không chịu làm. Còn chúng ta không thấy là thiệt thòi mà chỉ thấy rằng thay vì ăn uống tiêu sài thì bỏ một chút tiền tài vào ngày hè tuyệt vời cho các con. Vì sao có nhiều người lúc lâm chung tâm hồn bất loạn, đầu óc điên đảo? Tất cả đều có nguyên nhân. Vì cả đời của họ, họ không muốn làm người chịu lỗ, không muốn làm người thiệt thòi.

Chúng ta đã bỏ ra rất nhiều công sức để xây dựng một khu đào tạo và chúng ta chuẩn bị mất trắng khu đào tạo này. Tôi đã bảo với mọi người rằng: *“Không sao cả! Nếu họ nói là của họ thì trả lại cho họ.”* Suốt 5, 6 năm qua, chúng ta làm mọi việc ở đó đều là vì lợi ích chúng sanh. Nếu như được làm, thì chúng ta sẽ tiếp tục làm. Nếu không đủ duyên để làm thì thôi, chẳng sao cả. Cho nên chỗ này Hòa Thượng khuyên chúng ta rằng người khác có thể lừa gạt chúng ta chứ chúng ta, dù có bị thiệt thòi, lỗ lã, bị ức hiếp, chúng ta cũng không thể lừa gạt người.

Hòa Thượng nói: *“Chúng ta học Phật phải bắt đầu làm từ ngay chỗ này. Chúng ta đối với tất cả người, sự việc, sự vật, hãy dùng mạng tâm chân thành, vậy thì, liền sẽ cảm ứng tương thông với Phật, Bồ Tát. Nếu chúng ta dùng tâm hư ngụy thì chúng ta tương ứng với yêu ma quỷ quái. Cho nên chân thành là vô cùng quan trọng! Tâm chân thành là hảo tâm, tâm thanh tịnh là hảo tâm. Chúng ta phải dùng tâm thanh tịnh. Thanh tịnh chính là không có ô nhiễm. Những thứ gì là ô nhiễm? Tự tư tự lợi là ô nhiễm, danh vọng lợi dưỡng là ô nhiễm, tham sân si mạn là ô nhiễm. Chúng ta chân thật học Phật thì phải làm đến được không có ô nhiễm.”*

Từ sự phân tích của Hòa Thượng, chúng ta sẽ có thể phân biệt được đâu là chánh đâu là tà. Người chân thật học Phật thì phải đạt đến được thanh tịnh, không ô nhiễm, tuyệt đối không có danh vọng lợi dưỡng, không có tham sân si mạn, không có tự tư tự lợi. Đây chính là tiêu chuẩn của người học Phật! Nếu không đạt được tiêu chuẩn này thì chưa phải là người học Phật, cũng chẳng phải là thầy tốt, bạn lành. Với người như thế, chúng ta nên viễn ly.

Hòa Thượng tiếp lời: *“Tâm bình đẳng là tâm tốt. Cho nên tâm chân thành, tâm thanh tịnh, tâm bình đẳng là tâm tốt. Tâm bình đẳng thì nhất định không có cao thấp. Thích Ca Mâu Ni Phật năm xưa khi còn ở đời, Ngài cũng hướng đến người ăn xin khát thực, thái độ của Ngài đối với người ăn xin như thế*

nào? Thái độ của Ngài đối với người ăn xin như đối với một quốc vương. Phật đối với chúng sanh 9 pháp giới đều là đối đãi một cách bình đẳng. Chúng ta phải học tập tâm bình đẳng này của Phật.”

Tâm một người khát thực chính là tâm trên cầu Phật đạo, dưới hóa độ chúng sanh, gần gũi, tiếp độ chúng sanh. Tâm người đi khát thực hoàn toàn khác với một người ăn xin. Chúng ta còn xa lắm mới đạt được tâm bình đẳng, tâm chân thành, tâm thanh tịnh của Phật, Bồ Tát nhưng chúng ta vẫn cần hướng đến, để biết rằng ngày ngày cần phải rời xa ảo danh ảo vọng, rời xa tham sân si mạn, rời xa tự tư tự lợi. Đây chính là mục tiêu tu hành của chúng ta.

Tuy nhiên, chúng ta ngày nay thật sự rất khó đạt được tâm bình đẳng bởi chúng ta luôn cảm thấy ái ngại vì mình là người ăn rau mà ngồi với người ăn thịt, vì mình là người niệm Phật mà ngồi với người không niệm Phật, vì mình cho mình là người sạch sẽ mà ngồi với người dơ dáy. Phật luôn bình đẳng với chúng sanh 9 pháp giới, còn chúng ta lúc nào cũng ở trạng thái bất bình. Đó chính là nguyên nhân chúng ta niệm Phật không tương ưng được với Phật.

Hòa Thượng nói: ***“Phật nhìn tất cả chúng sanh là nhìn thấy từ nơi Phật tánh. Phật tánh là tánh giác, là chí thiện (không có thiện nào tốt hơn thiện từ Phật tánh của chúng ta). Tất cả chúng sanh đều có Phật tánh, Phật đều nhìn từ nơi đây. Phàm phu chúng ta thì nhìn vào cái gì? Chỉ nhìn vào khuyết điểm của người khác, chuyên nói xấu người khác. Nếu chúng ta có thể giống như Phật Bồ Tát, hoàn toàn chỉ thấy Phật tánh của tất cả chúng sanh, vậy thì tâm của chúng ta liền bình đẳng.”*** Đây là cách mà Hòa Thượng chỉ cho chúng ta hồi phục được tâm bình đẳng của chính mình. Chúng ta nhìn chúng sanh là nhìn từ tập tánh, luôn nhìn vào cái xấu của người. Chúng ta luôn thấy người này tốt, đẹp người kia xấu cho nên chúng ta không thể đề khởi được tâm bình đẳng.

Hòa Thượng nói: ***“Cho dù chúng sanh tạo tội cực trọng của Địa Ngục, họ vẫn là có Phật tánh. Phật tánh của họ vẫn là chí thiện. Tại sao họ tạo ra tội nghiệp? Tại sao họ bị đọa lạc vậy? Là vì họ chưa tiếp nhận qua giáo huấn của Thánh Hiền.”*** Ngày hôm qua, các con viết thư cho cha mẹ, câu đầu tiên các con nói là: ***“Kính gửi cha! Kính gửi mẹ!”*** Các con viết cho cha riêng, viết cho mẹ riêng. Chúng ta dạy thì chúng mới biết nhưng cái biết đó thực tế đã có sẵn trong con trẻ. Nhiệm vụ của chúng ta là nhắc lại, khơi lại những thứ trong tự tánh của

các con! Tâm hiếu kính đã có sẵn trong các con cho nên khi nghe thầy cô nhắc đến là các con đã viết những bức thư đầy nước mắt. Nếu không có ai nhắc nhở thì cả đời này, các con sẽ không bao giờ nói được lời tri ân, lời biết ơn, lời sám hối, lời xin lỗi đối với cha mẹ. Chúng sẽ trở thành những đứa trẻ bất hiếu vô nghĩa, phá gia chi tử chỉ vì không có người dạy. Việc này thật là oan uổng.

Chỉ cần có người dạy, chúng liền nghe lời làm theo. Tám trăm con tại trại hè Thái Bình hôm qua thật sự là may mắn, các con nghe là hiểu ra được liền. Những bức thư đầm nước mắt của các con cho thấy con người ngày nay không chú trọng đến hạnh phúc gia đình. Cha Mẹ chẳng cần quan tâm đến thế hệ sau. Họ chỉ làm theo cách nghĩ, cách làm của mình dù cách làm đó có phá vỡ hạnh phúc gia đình thì họ vẫn làm theo. Trong số 16 các con đọc thư gửi cha mẹ hôm qua thì một nửa trong số đó là từ các gia đình có cha mẹ đã ly thân, ly dị. Không biết những phụ huynh và thầy cô ngồi đó có cảm giác gì không? Liệu họ có nghĩ rằng những gia đình thiếu tình cha, tình mẹ đó sẽ luôn tồn tại một khoảng trống khiến các con không thể trưởng thành một cách trọn vẹn.

Con người vốn có Phật tánh chí thiện nhưng vì sao họ vẫn tạo ra tội nghiệp? Là vì họ bị tập tánh dẫn khởi chứ không phải họ được tự tánh dẫn dắt. Không có ai nhắc nhở về chuẩn mực đạo đức nên họ không biết làm. Hòa Thượng nói: ***“Họ nhất thời bị mê muội nên làm trái với tự tánh giác. Họ đáng được tha thứ!”*** Chúng ta không nên chấp trước vào đó để truy tìm câu trả lời cho câu hỏi tại sao họ tạo tội nghiệp như vậy? Nhiều người phạm phải sai lầm do đó, chúng ta phải xét xem người phạm sai lầm đó đã từng được dạy chưa hay là họ đang nhìn thấy những người xung quanh họ đều sai lầm như vậy? Họ có thấy người ta đối với cha mẹ và thầy cô một cách cung cung kính kính không hay họ chỉ thấy xung quanh là sự bất hiếu vô nghĩa, bất kính? Nếu chưa thấy thì việc làm sai lầm của họ là bình thường. Cũng vậy, con trẻ lớn lên trong gia đình có cha mẹ ly thân, ly dị và chúng thấy xung quanh các gia đình cũng đều ly thân, ly dị, vậy đến đời chúng, chúng thấy ly thân, ly dị là chuyện bình thường.

Một học trò ở lớp Kỹ năng sống được mời lên gặp thầy cô vì văng lời bất nhã đã chia sẻ rằng ba của em hằng ngày đều nói như vậy, thậm chí mẹ vợ con, cãi nhau với hàng xóm đều là nói như vậy. Đây thật sự là: *“Người trước không dạy thì đừng trách người sau”*. Hòa Thượng nói: ***“Họ rất là mê hoặc, rất là điên”***

đảo”. Chữ “*mê hoặc*” nghĩa là không biết thế nào là đúng, thế nào là sai. Họ thấy xung quanh ai cũng làm như vậy, mà nhiều người đều làm như vậy, thì họ nghĩ rằng làm như thế là đúng nên cứ thế mà làm theo. Họ ra đường, thấy người khác vượt đèn đỏ là bình thường, nên cũng vượt theo. Họ không biết rằng vượt đèn đỏ là phạm pháp. Thậm chí có người nào dừng lại trước đèn đỏ thì người phía sau còn khó chịu, nổi sân lên mắng người dừng trước đèn đỏ. Do đó, phải biết phân biệt đúng sai thì mới không điên đảo.

Hòa Thượng sách tấn rằng: ***“Họ làm sai là việc của họ còn việc mình làm đúng là việc của mình. Đừng nghĩ đến và đừng hỏi rằng: ‘Tại sao họ không làm đúng?’ mà phải hỏi rằng: ‘Tại sao mình không làm đúng?’”*** Chúng ta là người học Phật, học chuẩn mực Thánh Hiền thì phải biết y theo giáo huấn các Ngài mà làm ra biểu pháp, làm ra chuẩn mực. Chúng ta đừng thấy nhiều người làm sai thì nghĩ rằng việc làm sai đó là đúng, đừng mê hoặc điên đảo như vậy. Nhiều người làm sai là do họ mơ hồ, họ mê hoặc điên đảo, họ không nhận ra được điều đúng, điều sai nên mới làm như vậy.

Còn chúng ta đã nhận biết được rõ ràng nên hãy làm đúng chứ đừng làm sai. Nếu chúng ta thấy người ta làm sai và chúng ta cố tình làm sai theo thì chính chúng ta đang mê hoặc điên đảo. Họ là kẻ đáng thương rồi vậy chính mình cũng là kẻ đáng thương, không phân biệt được phải quấy tốt xấu. Người ta không làm đúng được là vì không có người dạy và chưa từng tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền. Còn chúng ta được tiếp nhận rồi thì nhất định không được làm sai. Quan trọng nhất là trong xã hội ngày nay, việc làm ra được một tấm gương tốt là công đức, là phước báu. Bài học hôm qua Hòa Thượng chỉ dạy rằng chúng ta làm việc tốt thì sẽ chuyển được cảnh giới và đây chính là sự cống hiến to lớn đối với xã hội đại chúng./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!